

De toekomst van ons onderwijs

De coronacrisis kan weleens een doorbraak betekenen. Een doorbraak in het besef dat opvang en onderwijs sámen het aanvullende pedagogische opvoedmilieu vormen, naast de ouders. Dat opvang en onderwijs beiden essentieel zijn voor de ontwikkeling van kinderen en de ondersteuning van ouders in hun taak als primaire opvoeder. | *Wilma Schepers*

Niet eerder was het vitale belang van opvang en onderwijs voor de maatschappij zo voelbaar als nu in tijden van corona. Kinderopvang is opvang voor kinderen van wie de ouders moeten werken. Kinderopvang is de voegkit van de samenleving. Hoe zit het met het onderwijs? Ik hoorde een leerkracht mopperen op de nationale televisie: ‘We zijn geen kinderopvang.’

Hm... Daar wordt dezer dagen door menigeen anders over gedacht. Opeens blijkt onderwijs van vitaal belang te zijn voor de opvang van kinderen van wie de ouders werkzaam zijn in een cruciaal beroep. Dat het onderwijs ook een opvangfunctie heeft, wisten wij natuurlijk allang, maar je moet het maar willen weten.

En juist nu komen het onderwijs én de kinderopvang samen met het discussiestuk

‘Oproep tot discussie over de toekomst van ons onderwijs; Pleidooi voor groot onderhoud aan het Nederlandse onderwijsstelsel’. En onze kinderopvang, zou ik willen toevoegen.

De timing – zo midden in de coronacrisis – was vast niet gepland. Het idee was eerder dat er de komende tijd druk gediscussieerd zou worden in het kinderopvang/onderwijsveld en met de politiek. Over een jaar zijn er immers verkiezingen en in deze tijd ontwikkelen politieke partijen hun partijprogramma’s. Een oproep om te discussiëren over de toekomst van het onderwijs (en de kinderopvang) zou mooi op tijd zijn geweest. Nu blijven de discussietafels voorlopig leeg.

Het discussiestuk is ondertekend door een indrukwekkende reeks onderwijs-sprekbuizen, van PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, HBO-Raad, universitaire studenten, tot vakbonden en belangenverenigingen. En de Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK).

Kinderopvang in beeld

Het is misschien een flauwe vraag, maar ik moet hem toch stellen aan Monique Vreeman, voorzitter a.i. van de BMK: waarom alleen de BMK en niet ook de Brancheorganisatie Kinderopvang? ‘Als kinderopvang zijn we pas in een later stadium uitgenodigd om deel te nemen aan het proces waarin dit stuk tot stand kwam’, vertelt Monique.

‘Vraag me niet waarom we er niet van meet af aan bij waren, dat weet ik eerlijk gezegd niet. Ik vond het wel bijzonder dát we uitgenodigd werden. Ik kan me voorstellen dat er bij ons heel snel een spontaan “ja”

klonk omdat de BMK nu eenmaal dichter bij het onderwijs staat dan de BK.’

‘Als BMK hebben we reguliere contacten met de PO-Raad, dus dat samen optrekken zou niet vreemd zijn geweest. Bijzonder aan de voorbereiding van dit discussiestuk is dat het hele brede onderwijsveld was aangeschoven. Ik begreep van de onderwijsdeelnemers dat dat voor hen ook een unieke situatie was. Het is lang geleden dat het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs, het beroepsonderwijs én het hoger onderwijs in gezamenlijkheid een punt naar buiten brengen. Ik vond het bijzonder dat daar nu de kinderopvang bij uitgenodigd is. Dat voelt voor mij als erkenning van de pedagogische meerwaarde van de kinderopvang.’

Groot onderhoud

In het begeleidend schrijven roepen de organisaties op tot ‘groot onderhoud’ van het onderwijs. De rek is uit het systeem, zo wordt geconstateerd, en het systeem begint leerlingen en professionals in de weg te zitten. De partijen roepen op de koers aan te passen om ervoor te zorgen dat alle leerlingen en studenten de kansen krijgen waar ze recht op hebben en dat werken in het onderwijs aantrekkelijk blijft. In de probleemanalyse worden een zestal problemen beschreven waar snel een antwoord op gevonden moet worden:

- de kwaliteit van het onderwijs staat onder druk
- de kansenongelijkheid neemt toe
- de waarde van beroepsonderwijs wordt te weinig gezien
- het welzijn van leerlingen en studenten staat onder druk

- • er is gebrek aan ruimte en waardering voor onderwijsprofessionals
- de leercultuur en innoverend vermogen blijven achter.

Zes punten die niet allemaal betrekking hebben op de kinderopvang. Ik vraag aan Monique Vreeman en Jos van Zutphen, die ook aangeschoven is, in welke punten zij zich herkennen. Jos is bestuurslid van BMK en directeur van speelleercentrum De Wijde Wereld in Uden.

Kwaliteit onder druk

Jos: 'Ik herken vooral de kwaliteit die onder druk staat en de toenemende kansengelijkheid. De Wijde Wereld biedt basis-onderwijs en kinderopvang in één. Wij werken al ruim zeven jaar aan de integratie van onderwijs en opvang. Daar zie ik kansen als het gaat om meer kwaliteit en kansengelijkheid.'

'In de voorschoolse jaren kan de kinderopvang veel betekenen voor de ontwikkeling van kinderen, mits natuurlijk de kinderen de mogelijkheid krijgen om naar de opvang te komen. De 16-uurs maatregel is een goede stap in die richting. In de basisschool kan het programma van de buitenschoolse opvang het schoolse leren ondersteunen. Mits natuurlijk – alweer – de bso uren krijgt om alle kinderen op te vangen.'

Monique: 'Iets wat in de voorgesprekken zeer zeker benoemd is, maar minder expliciet aandacht krijgt in het stuk, is de doorgaande lijn. Er zitten veel 'knips' in de ontwikkelingslijn van kinderen. Kan dat niet minder, kan dat niet beter? Daar hebben wij als kinderopvang ook zeker mee te maken. De samenwerking tussen de peuteropvang en groep 0/1 van de basisschool kan de overgang vloeiender maken. En ook school en bso kunnen beter op elkaar afgestemd worden, waardoor er meer samenhang ontstaat in het aanbod.'

Investerings

De schrijvers van het discussiestuk pleiten voor flinke investeringen in het onderwijs de komende jaren. Maar geld alleen is niet de oplossing. De koers moet helder zijn en

daarvoor benoemen ze vijf ankerpunten:

- een vroege start is de beste basis
- doorlopende leerlijnen
- een leven lang ontwikkelen, een brede en sterke leercultuur
- aantrekkelijk werk in een samenwerkende sector
- onderzoek en innovatie van wereldniveau.

Monique: 'Vooral bij de eerste twee punten speelt de kinderopvang een belangrijke rol. Eind vorig jaar hebben BMK, BK en BOinK samen een manifest geschreven over de unieke expertise van de kinderopvang.² Het doel van dit manifest is om de kinderopvang te herpositioneren.'

'De aanleiding was dat we constateerden dat we afgelopen jaren stevig hebben ingezet op samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang vanuit gelijkwaardigheid van beide partijen. In de praktijk van alledag valt dat besef van gelijkwaardigheid nogal tegen. Daar willen we aandacht voor vragen. Dat is gelukt mede door onze bijdrage aan dit discussiestuk over de toekomst van het onderwijs.'

Verkleinen kloof

'In dat manifest van BK/BMK/BOinK hebben we de expertise van de kinderopvang beschreven op het gebied van de ontwikkeling van jonge kinderen tot zes jaar en het aandeel in de brede talentontwikkeling van de kinderen in de basisschoolleeftijd.'

'Wij zijn ervan overtuigd dat we als kinderopvang samen met het onderwijs bij kunnen dragen aan het verkleinen van de kloof tussen kinderen uit lagere en hogere sociaal-economische klassen en dat we kansengelijkheid tegen kunnen gaan. Deze kernboodschap van het manifest is opgenomen in 'De Toekomst van het onderwijs'. Daarmee hebben we onderwijsbreed erkenning gekregen voor de betekenis van kinderopvang voor de ontwikkeling van kinderen.'

Jos: 'Ik sta vierkant achter de oproep om het werk van de onderwijsprofessional aantrekkelijker te maken. De afgelopen twintig jaar zie je een tendens naar een strakkere regie op het onderwijs van buitenaf. Er zijn allerlei systemen ingericht om

controle te houden op wat men kwaliteit noemt. Neem bijvoorbeeld een onderwerp als burgerschapsvorming, dat hoort natuurlijk in het curriculum voor het onderwijs. Maar wanneer doe je dat? Op dinsdagochtend tussen kwart over negen en tien uur of op die momenten dat het speelt en het ertoe doet?'

'Het probleem is dat je als leerkracht nauwelijks nog mag varen op je eigen creativiteit, initiatief en kundigheid. Als je niet documenteert wat je doet, en dat in drie documentjes met handtekening, telt het niet als kwaliteit van je onderwijs. Dat is de dood in de pot. Ik hoop dat we weer meer gaan vertrouwen op het vakmanschap van leerkrachten. En van pedagogisch medewerkers, want in de kinderopvang zie je dezelfde tendens.'

Dialogosessie

Ik zag in de agenda van BMK dat er op 21 april een dialogosessie zou plaatsvinden voor jullie leden en de leden van de PO-raad. Ik ga er maar van uit dat die niet is doorgegaan. Hoe gaat het nu verder?

Monique: 'Nog vlak voor de coronacrisis hebben verschillende discussiegroepen met elkaar aan tafel gezeten. We zijn nu nog aan het uitwerken wat we op deze bijeenkomsten opgehaald hebben. Dat vertraagt nu natuurlijk, maar uiteindelijk zullen we verder komen. Het doel is om ook met de politieke partijen in gesprek te gaan.'

'Ik heb goede hoop dat ons pleidooi voor groot onderhoud aan het Nederlandse onderwijssysteem het maatschappelijk debat verder zal helpen. Hoe mooi zou het zijn dat we met elkaar kunnen aangeven welke richting we op willen met het onderwijs en kinderopvang en dat we met elkaar kunnen afspreken welke stappen hiervoor gezet moeten worden? Wie geïnteresseerd is, kan de uitkomsten van deze dialoog volgen op de site van BMK. Daar houden we iedereen op de hoogte.'

Jos: 'Belangrijk in dit verhaal is dat het bij iedereen duidelijk wordt dat de samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang het verschil kan maken. En dat het belangrijk is om ook de ouders en kinderen in het gesprek te betrekken, want uiteindelijk

doen we het voor hen. In deze discussie vragen we aan de politiek om een heldere visie te formuleren op de toekomst. En dan niet alleen in woorden. Boter bij de vis! Want het gaat natuurlijk ook geld kosten.'

Crisisopvang

Dit gesprek met Monique en Jos zou plaatsvinden in speelleercentrum De Wijde Wereld van Jos in Uden. Een mooie gelegenheid om de locatie eens te bezoeken. Jos timmert al lang aan de weg met zijn vernieuwende concept voor onderwijs en opvang. Maar de afspraak ging door het coronavirus niet door, en we besloten tot een conference call. Uden is het episch centrum van de coronacrisis en Jos zit er vol van.

Jos: 'Iedereen kent wel iemand, familiaal, vriend of collega die ziek is en ook de sterfgevallen zijn heel dichtbij. Het coronavirus drukt ons met de neus op de feiten door ons te laten voelen wat er echt toe doet. De discussie over de samenwerking tussen onderwijs en opvang is afgelopen jaren van links naar rechts gegaan. Het aanvan-

kelijk enthousiasme werd getemperd door het gevoel dat de kinderopvang niet als gelijkwaardige partner meegenomen werd in het proces. Nu wordt in de praktijk duidelijk waar de meerwaarde zit.'

'In het Udense hebben onderwijs en opvang besloten samen crisisopvang te organiseren voor kinderen waarvan ouders een vitaal beroep hebben. Alle Udense onderwijsorganisaties en kinderopvang-

organisaties doen mee. Bijzonder is dat de crisisopvang ook openstaat voor kinderen uit Uden die niet bij een van deze organisaties zijn aangesloten en ook beschikbaar is voor kinderen die extra ondersteuning vragen.'

'We staan ook klaar om 24-uurs opvang te organiseren als daar vraag naar komt, zodat ouders werkzaam in cruciale beroepen hun werk kunnen blijven doen. Heel mooi vind ik dat we in alles als één club optrekken en samenwerken in het organiseren van de opvang. Ik ben hier echt trots op.'

¹ Het discussiestuk 'Toekomst van ons onderwijs; Pleidooi voor groot onderhoud aan het Nederlandse onderwijssysteem' is te vinden op de site van de BMK: maatschappelijkekinderopvang.nl

² Manifest 'Veranker de unieke expertise van kinderopvang' is te vinden op de sites van de BMK, BK en BOinK: maatschappelijkekinderopvang.nl, kinderopvang.nl en boink.info

